

El «Diario» de Géza Csáth

La dependència de la morfina llevó al escriptor húngar a la demència.

«Envidia», de Yuri Olesha

Un personatge inoblidable protagonitza aquesta sàtira sobre la Rússia comunista.

«EL CASO DE LOS HOMBRES DECAPITADOS (VIII)» POR VICENTE MUÑOZ PUELLES ▶ 12

REDESCOBRIR «A LA CARRETERA» ▶ 2
L'obra mítica de Jack Kerouac

Es recupera l'edició original de la narració més emblemàtica d'un dels pares de l'anomenada Generació Beat.

pd

Assemblea de mestres celebrada a Castelló en desembre de 1932. Hi apareixen Gaetà Huguet, Carles Salvador i Enric Soler i Godes.

En 1934, ara fa setanta-cinc anys, apareixia l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana, una entitat que es preocupà de «fomentar el conreu i coneixement de la nostra llengua». La iniciativa, que reuní a destacats valencianistes, com Enric Valor, Carles Salvador o Gaetà Huguet, entre molts altres, quallà en nombroses comarques, i representà una fita clau en la divulgació del valencià.

Valencià a l'escola

75 anys de reivindicacions

Josep Daniel Climent
VALÈNCIA

El 1934 fou un any especialment actiu per al moviment valencianista, principalment per la puixança que adquiriren els projectes relacionats amb la introducció de l'ensenyament del valencià a l'escola, tema que preocupava des de feia anys a un important col·lectiu de mestres que vivien cada dia a l'escola una sagnant situació, la castellanització forçosa dels xiquets i xiquetes valencianes.

Efectivament, el 1917 Enric de Vallmanya, des de les pàgines d'*El Poble Valencià*, proposava seguir l'exemple de Catalunya,

on s'havia fundat el 1898 l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (APEC), i crear una «associació que protegixca i ampare l'Ensenyança valenciana», i Carles Salvador s'afegia immediatament a aquella iniciativa, alhora que plantejava la formació d'una agrupació de mestres valencianistes. Serà el mestre de Benassal qui, al llarg d'aquests anys, durà a terme una significativa tasca propagandística en favor de l'ensenyança valenciana, i que es concretarà tant publicant nombrosos articles a la premsa com impartint conferències, com ara «L'idioma valencià a l'escola» davant dels mestres de Castelló.

No serà, però, fins el 1921 que Carles Salvador publicarà l'opuscle propagandístic *Pro Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana*, i farà una crida a les principals

Un parell de mesos després de la constitució de la Protectora més de tres-centes persones, la majoria mestres d'escola, estudiaven valencià

societats valencianistes, Lo Rat Penat, Societat Castellonenca de Cultura, Centro de Cultura Valenciana, i partits valencianistes, per constituir aquesta societat. Malgrat la resposta positiva d'uns i altres, i d'haver obert una Oficina d'Acció a Benassal dirigida per Carles Salvador, el projecte no arribarà a quallar, tant per l'allunyament de València de l'actiu mestre valencianista com per les accions de la Dictadura de Primo de Rivera que va ofegar les primeres actuacions de la Protectora.

Publicació

EL PRIMER NÚMERO DEL «BUTLLETÍ»

Fomentar l'estudi i l'ús del valencià

▶ En maig de 1934 apareixia el primer exemplar del *Butlletí de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana*, una de les activitats que organitzà aquesta agrupació, juntament amb un Cours de Morfologia per correspondència i el I Concurs Infantil de lectura i escriptura.

Anys més tard, en la dècada dels trenta, tant bon punt proclamada la Segona República que portà nous aires de llibertat, la idea de constituir una entitat que s'ocupara de fomentar l'ús del valencià a les escoles va ressorgir amb renovada empena. Enric Navarro Borràs proposava el juny de 1932 la constitució d'una entitat, Foment de la Parla Valenciana, que s'ocupara de «la defensa i la difusió de la llengua valenciana», i destacats valencianistes com Carles Salvador o Nicolau Primitiu s'adherien a ràpidament a la proposta.

Malgrat aquests intents en favor d'una entitat que treballara per la introducció del valencià a l'escola, encara haurem d'esperar a principis de 1934 per assistir a la constitució de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana. El 7 de febrer es va celebrar l'assemblea constituent on es va elegir el Consell Directiu i es van aprovar els Estatuts de la societat. Antonio Tarín com a president, Francesc Caballero Muñoz, com a president segon, Vicent Vilaplana com a secretari, juntament amb altres valencianistes com Robert Moroder, Carles Salvador, Pascual Asins o Baldomer Vendrell, encapçalaven l'associació que, immediatament, començà a organitzar activitats: al mes de març Carles Salvador iniciava un Cours de Morfologia per correspondència, a principis de maig apareixia el primer exemplar del *Butlletí de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana* o en el més de juliol convocava el I Concurs Infantil de lectura i escriptura.

La iniciativa va quallar al llarg de nombroses comarques del País Valencià on es constituïren Delegacions de l'entitat, impulsades per destacats valencianistes: Enric Valor a Alacant, Josep Lluís Bausset a l'Alcúdia, Joan Beneyto a Bocairent, Antoni Por-

Enric Valor i Carles Salvador.

▶ VE DE LA PÀGINA 1

car a Canet lo Roig o Lambert A. Castelló a Socovos. Fins i tot, valencians residents a Estats Units o Argentina s'adheriren a la nova societat.

La flamant entitat proclamava la necessitat de crear «centres d'ensenyança a base valenciana», «publicar llibres docents per facilitar l'ensenyança valenciana», «convocar concursos per a fomentar el conreu i co-neixement de la nostra llengua, de la nostra literatura, de la nostra història, de la nostra geografia, del nostre dret o qualsevol altre ordre de coneixements relacionats amb el cos o amb l'esperit del País Valencià». Els objectius eren molt ambiciosos, però els mitjans amb què comptaven i les possibilitats del moviment valencianista d'aquells anys eren molt limitats. Així i tot, i a tall d'exemple, un parell de mesos després de la seua constitució, el maig de 1934, més de 300 persones, la majoria mestres d'escola, estudiaven valencià gràcies als cursos organitzats per la Protectora, i gràcies també a l'esforç de Carles Salvador a València, d'Enric Valor a Alacant i de Gaetà Huguet a Castelló que s'encarregaven d'impartir-los.

Ara, setanta-cinc anys després del naixement de la Protectora de l'Ensenyança Valenciana i vint-i-sis de la introducció de l'ensenyament del valencià a les nostres escoles, als valencians encara ens cal una associació semblant, i per això tenim des de 1990 un moviment especialment actiu i ben estructurat com és Escola Valenciana - Federació d'Associacions per la Llengua (FEV), que té com a objectiu prioritari la normalització lingüística en tots els àmbits de la llengua, especialment en l'educatiu, atés que la resposta de les institucions polítiques responsables, especialment la Conselleria d'Educació, s'allunya cada vegada més de les demandes de la nostra societat respecte a l'ús del valencià com a mitjà de comunicació habitual de les nostres escoles. En aquest sentit, Escola Valenciana denuncia que el proper curs quasi 100.000 xiquets i xiquetes valencianes no podran estudiar en valencià per manca en l'oferta de places, alhora que reclama la catalogació lingüística de les places d'educació secundària així com l'existència del requisit lingüístic valencià en la nova llei de la funció pública valenciana.

Fidel al seu ideari i recollint l'herència de la Protectora de l'Ensenyança, Escola Valenciana ens sorprèn cada primavera amb la mobilització milers de persones reivindicant una major presència del valencià a l'escola i a la societat en general, amb l'organització de les Festes per la Llengua, les conegudes Trobades d'escoles en valencià, una de les més significatives activitats de l'entitat, que enguany, amb el lema «El valencià és teu», compleixen 24 anys. Per tot açò, no està de més que ara recordem aquests primers valencianistes que lluitaven per uns mateixos objectius, i que fem d'aquest record un homenatge en reconeixement de la tasca que van dur a terme. Dis-sortadament, 75 anys després, els valencians encara hem de reivindicar en el nostre país l'ús amb normalitat de la llengua pròpia.

«On the road», de nou

La publicació de la versió coneguda com «El rotlle original» permet revisar l'obra i la figura de Jack Kerouac, mític representant de la Generació Beat.

Novel·la

JACK KEROUAC

A la carretera. El rotlle original

▶ Trad. al català de Laia Font i Anna Llisteri

EDICIONS 62, BARCELONA, 2009

En la carretera**El rollo mecanografiado original**

▶ Traducció al castellà de Jesús Zulaika

ANAGRAMA, BARCELONA, 2009

★★★★★

PER FERRAN ARCHILÉS

■ Molt més ràpid que Jack Kerouac va poder córrer per les carreteres dels Estats Units, va anar la mitificació de l'anomenada, amb propietat o no, Generació Beat. Tot just publicada la novel·la l'any 1957, s'engegava una poderosa maquinària generadora de mites de rebel·lió i excés primer, i de nostàlgia després, que, en una o altra vessant, han continuat presents fins avui.

La fama, que Kerouac havia perseguit des que va començar a escriure, el va atrapar amb una mà poderosa que el va arrossegar, de parada en parada, fins a la seua mort. Jack Kerouac, amb Jackson Pollock i Charlie Parker, conforma la triada de vides tràgiques americanes, vides sense segons actes, que han passat a simbolitzar un moment decisiu de la vida cultural americana, edat d'or o de plom, segons què es mire. Veritat i mentida, el mite de la vida malmesa d'aquests creadors sembla imposar-se sobre la seua obra i ocultar-la.

Només aparèixer, *A la carretera* va semblar la novel·la d'uns joves rebels sense causa, adictes a l'excés i la destrucció. Part inseparable del mite que envolta la novel·la és la història de la seua frenètica redacció: tres setmanes de mecanografia salvatge, a ritme de jazz i benzedrina, en un rotlle únic de paper, equivalent a més de tres-centes pàgines. És evident que, en tota societat capitalista, la producció i consum de rebels és necessària, i a Kerouac i els *beats* els hi va correspondre aquesta funció als Estats Units dels anys cinquanta. Però, i de la mateixa manera que passaria a altres creadors de la literatura o la música en les dues dècades següents, resultava molt

menys evident fins a quin punt es prendria seriosament la vàlua del seu treball. Una contradicció que, més o menys percebuda per Kerouac des del primer moment, ell mai podria superar.

No importa gaire, en realitat, assenyalar que mai hi hagué un rotlle únic de paper de fax i que la història de la seua composició és, en gran mesura, llegenda. Kerouac potser va mecanografiar en tres setmanes un manuscrit, però no era el primer esborrany, ni en seria el darrer. A diferència del que els seus lectors pensaven (i que en gran mesura ell mateix va entestar-se a mitificar), Kerouac era un escriptor minuciós i sistemàtic: obsessiu. Prenia notes de gairebé tot el que l'envoltava, llegia sistemàticament una i altra vegada els paràgrafs de les novel·les que li interessaven, fins a desentranar-ne els efectes narratius, i es-

Jack Kerouac (Massachusetts, 1922-Florida, 1969).

A diferència del que els seus lectors pensaven i del paper que ell mateix representà, Kerouac fou un escriptor minuciós, sistemàtic i obsessiu

crivava incansablement, abocant a la papera, sense contemplacions, tot el que no el satisfia. D'alguna manera, no puc evitar recordar la figura d'Ernest Hemingway. Quantes vegades la imatge del fanfarró, home d'acció fins a la caricatura i automitificador incansable no ha enfosquit la seua obra? Sens dubte, el fràgil equilibri entre la ficció i la realitat ha convertit una obra com *A la carretera* en objecte de malentesos. Certament, més n'hauria hagut si en comptes de la versió de 1957 s'hagués publicat la del rotlle original en què els protagonistes de la novel·la són al·ludits no amb pseudònims sinó amb els noms reals. Però, de la mateixa manera que mai hi hagué un viatge «real» com el que es narra al llibre (que

és una barreja, una síntesi i una invenció de fragments de viatges i moments diversos al llarg dels anys) era precisament el grau de ficció biogràfica el que feia del llibre no el relat vertader d'una vida sinó l'instable joc de ficcions d'una gran novel·la. Una novel·la que, a més, sotmetia la prosa de l'anglès americà a una prova que (més enllà de l'ús de paraules *slang* o d'imatges sexuals escandaloses) mai havia estat escamesa. Ni tan sols l'admirat Thomas Wolfe s'hi havia acostat (del qual, per cert, Valdemar ha publicat recentment *El àngel que nos mira*). Tot i que Kerouac n'havia begut molt de la literatura europea, era del *mainstream* de la literatura nord-americana, de la seua tradició realista d'on procedida i volia procedir, i era aquesta tradició la que, en gran mesura, feia miquetes amb la seua prosa. Com Allen Ginsberg amb la poesia

americana, efectivament.

És per tot això que la publicació el 2007, i ara traduïda entre nosaltres, de la versió coneguda com *El rotlle original* resulta una oportunitat excel·lent per a reconsiderar la naturalesa de l'obra i del seu autor. En realitat, es tracta de la versió que Kerouac va preparar entre 1951 i 1952. Val a dir que aquesta versió no és, simplement, la no censurada respecte de la que finalment es va publicar el 1957 (després, efectivament de cinc anys de purgatori editorial). En realitat, la història dels diversos manuscrits de la novel·la (i per cert, amb títols que no sempre van ser el que finalment va veure la llum) és tot un cas a part. Val a dir que, en tot cas, amb aquesta edició publicada ara, podem tindre al nostre abast un *altra* novel·la. Les diferències amb la versió de 1957 no són només de matisos, sinó que ens ofereixen un relat diferent. Podem tornar a plantejar-nos, doncs, l'equilibri entre realitat i ficció, entre màscara i biografia tant en aquesta versió com en el text finalment editat. Cal dir que en l'edició que n'ha fet Edicions 62 i a diferència de la de l'editorial Anagrama, s'han inclòs els quatre estudis que van acompanyar l'edició nord-americana. Per exemple, el treball de Howard Cunnell, d'altra banda, responsable de l'edició, és un treball magnífic.

Així doncs, tenim a l'abast no només una nova edició sinó que, en realitat, podem parlar-ne d'un nou llibre. Menys polític que el treball publicat el 1957, trobem, però, un escriptor amb una notable força narrativa que anuncia les obres que vindrien. Si aconseguíem oblidar el mite Kerouac, potser pagaria la pena tornar a *Els subterranis*, o a *Big Sur*. O a la *Vanitat dels Duluoos*, l'obra escrita a les darreries de la seua vida a Lowell, per un Kerouac convertit, finalment, en una veritable figura tràgica, a l'alçada de la seua llegenda, però malgrat tot encara un gran escriptor. Quan uns anys més tard, el 1975, Bruce Springsteen composava *Born to run* com si fos un homenatge llunyà, tots els peatges

